

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ІНКЛЮЗІЇ

© 2025 БАШУЦЬКИЙ Р. Б.

УДК 364.4:004.9:316.42
JEL Classification: H55; I38; O33; D63

Башуцький Р. Б. Концептуальні основи формування системи пенсійного забезпечення під впливом цифровізації та інклюзії

У наведеній роботі розглянуто основні питання щодо характеру сучасних трансформаційних змін, які охоплюють усі сфери суспільного життя. При цьому зауважено, що система пенсійного забезпечення стикається з новими викликами, що зумовлені як демографічними тенденціями, так і стрімким розвитком цифрових технологій. Водночас посилення ролі соціальної інклюзії як ключового принципу забезпечення рівного доступу до соціальних благ формує нову парадигму у підходах до пенсійної політики. Формування ефективної та стійкої пенсійної системи вимагає не лише фінансової збалансованості, а й здатності адаптуватися до цифрових інновацій та відповідати потребам різних соціальних груп, зокрема осіб похилого віку та маломобільного населення. Саме тому метою поточного дослідження є визначення концептуальних основ для формування системи пенсійного забезпечення під впливом цифровізації та інклюзії. Основними методами, що були використані в наведеній роботі, є: логічний метод, метод порівняння, метод узагальнення, методи аналізу та синтезу, методи дедукції та індукції, графічний метод для представлення окремих елементів дослідження з метою їх візуалізації. У роботі зауважено, що цифровізація у сфері соціального захисту відкриває потенціал для підвищення прозорості, оперативності й адресності пенсійних послуг, але водночас загострює питання цифрової нерівності. За таких умов набуває необхідності концептуальне переосмислення підходів до розбудови пенсійної системи з урахуванням принципів інклюзивності та цифрової трансформації. Цифровізація відкриває широкі можливості для модернізації пенсійної системи, сприяє її прозорості, оперативності та персоналізованому підходу до надання послуг. Доведено, що інклюзивність виступає як стратегічний орієнтир, що дозволяє забезпечити рівноправний доступ до пенсійних ресурсів для всіх категорій громадян, незалежно від їх соціального статусу, місця проживання, віку чи фізичних можливостей. Поєднання принципів інклюзії з інструментами цифрового управління створює передумови для побудови гнучкої, адаптивної та справедливої пенсійної системи, здатної відповідати на виклики сьогодення. Таким чином, ефективне формування пенсійної системи в умовах цифрової трансформації має ґрунтуватися на цілісному концептуальному підході, що поєднує інноваційні технологічні рішення з принципами соціальної справедливості та доступності.

Ключові слова: соціальне забезпечення, інклюзія, економічна інклюзія, цифрова інклюзія, цифровізація, цифрова трансформація, соціальні трансферти, пенсійне забезпечення, соціальна відповідальність, система соціального забезпечення.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 23.

Башуцький Роман Богданович – аспірант кафедри економічної кібернетики та інформатики, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: roman.bashutsky@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4062-9598>

UDC 364.4:004.9:316.42
JEL Classification: H55; I38; O33; D63

Bashutsky R. B. The Conceptual Foundations for the Formation of a Pension Provision System under the Influence of Digitalization and Inclusion

The article addresses the main issues related to the nature of contemporary transformational changes that affect all areas of social life. It is noted that the pension provision system faces new challenges driven by both demographic trends and the rapid development of digital technologies. At the same time, strengthening the role of social inclusion as a key principle for ensuring equal access to social benefits is forming a new paradigm in approaches to pension policy. Establishing an effective and sustainable pension system requires not only financial balance but also the ability to adapt to digital innovations and meet the needs of different social groups, particularly the elderly and persons with limited mobility. Therefore, the aim of this study is to identify the conceptual foundations for forming a pension provision system under the influence of digitalization and inclusion. The main methods used in this work include: the logical method, the comparative method, the method of generalization, methods of analysis and synthesis, methods of deduction and induction, and the graphical method for depicting specific elements of the research to visualize them. The study notes that digitalization in the field of social protection creates potential to enhance the transparency, efficiency, and targeting of pension services, while at the same time intensifying the issue of digital inequality. In this context, a conceptual rethinking of approaches to developing the pension system becomes necessary, taking into account the principles of inclusivity and digital transformation. Digitalization offers extensive opportunities for modernizing the pension system, promoting transparency, efficiency, and a personalized approach to service delivery. It is proved that inclusivity serves as a strategic guideline, enabling equal access to pension resources for all categories of citizens, regardless of their social status, place of residence, age, or physical abilities. Combining the principles of inclusion with digital governance tools creates the conditions for building a flexible, adaptive, and fair pension system capable of responding to contemporary challenges. Therefore, the effective development of a pension system in the context of digital transformation should be based on a holistic conceptual approach that integrates innovative technological solutions with the principles of social justice and accessibility.

Keywords: social security, inclusion, economic inclusion, digital inclusion, digitalization, digital transformation, social transfers, pension provision, social responsibility, social security system.

Fig.: 1. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 23.

Bashutskyy Roman B. – Postgraduate Student of the Department of Economic Cybernetics and Informatics, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: roman.bashutskyy@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4062-9598>

У сучасних соціально-економічних умовах система соціального забезпечення в загальному своєму розумінні та пенсійна система зокрема набувають нового змісту, що обумовлено глибинними змінами в структурі населення, розвитком інформаційних технологій і глобальними трендами соціальної інклюзії. Зростаюча тривалість життя, старіння населення, урбанізація та цифрова трансформація суспільства формують нові вимоги до механізмів соціального захисту, насамперед до системи пенсійного забезпечення. Водночас посилюється запит на доступність і персоналізованість соціальних послуг, що потребує оновлення і переосмислення базових концептів пенсійної політики. Історично пенсійна система формувалася як реакція на виклики демографічного та економічного характеру, однак сьогодні вона зазнає ще складніших трансформацій, викликаних технологічними змінами, новими моделями зайнятості та соціальними очікуваннями.

У загальному розумінні категорія «пенсійна система» являє собою сукупність економічних, правових та організаційно-адміністративних механізмів, спрямованих на забезпечення матеріальної підтримки осіб у період непрацездатності або після досягнення пенсійного віку, яка функціонує на засадах солідарності, накопичення та добровільної участі [19].

Також слід зауважити, що сучасні трансформаційні зміни також вносять вагомий корективи до соціальної сфери. Так, цифровізація як ключовий чинник трансформації державного управління і надання соціальних послуг відкриває широкі можливості для підвищення ефективності функціонування пенсійної системи. Впровадження цифрових інструментів сприяє автоматизації процесів, покращенню обліку страхового стажу, прозорості фінансових потоків і зменшенню бюрократичного навантаження. Але при цьому слід зауважити, що поряд із перевагами цифрова трансформація загострює проблеми цифрової нерівності та викликає ризики маргіналізації окремих категорій населення, а саме: осіб літнього віку, людей з інвалідністю, мешканців сільської місцевості та ін. Це вимагає цілісного бачення майбутньої моделі пенсійного

забезпечення, що ґрунтується на принципах соціальної інклюзії.

Інклюзія в контексті пенсійної політики передбачає забезпечення рівного доступу до ресурсів і можливостей для всіх громадян незалежно від їхніх соціальних, економічних чи фізичних характеристик. Поєднання цифровізації та інклюзії створює якісно нові засади функціонування пенсійної системи. Це вимагає переосмислення традиційних підходів до її формування, управління та розвитку. Пенсійне забезпечення за таких трансформаційних умов не можливо формувати виключно на застарілих механізмах розподілу ресурсів або обмежених кадрових інтерфейсах. Сучасна соціальна система в цілому та пенсійна система зокрема мають бути гнучкими, прозорими, персоналізованими та соціально відповідальними. Такі системи мають не лише реагувати на виклики сьогодення, а й передбачати потреби майбутніх поколінь, забезпечуючи баланс між економічною доцільністю та соціальною справедливістю.

Отже, з огляду на зазначені особливості сучасного економічного та соціального простору, виникає об'єктивна потреба в науковому осмисленні концептуальних засад формування сучасної пенсійної системи з урахуванням впливу цифрових технологій та соціально-інклюзивної політики. Все це підкреслює актуальність і необхідність пошуку збалансованих рішень, що дозволять забезпечити стійкість, справедливість і адаптивність пенсійної моделі в умовах динамічних змін середовища.

Сучасна наукова література підтверджує, що цифровізація і інклюзія стали важливими й невід'ємними елементами сучасної концепції модернізації пенсійної системи. Водночас існують суттєві прогалини, особливо в емпіричній базі в локальних умовах, а також у питанні доступності цифрових сервісів для вразливих категорій населення. Тому формування концептуальних основ має опиратися не лише на технологічні або фінансові аспекти, але й на соціальні, правові, етичні з глибоким залученням користувачів і громадян до оцінки і розробки пенсійних реформ.

Серед сучасних дослідників сфери фінансо-

вого забезпечення та його трансформації можливо виділити Ачилову К. [1], Возняк Г. [12], Гавкалову Н. [5], Дамон Дж. [2], Десятнюк О. [3; 4; 9; 13; 14], Кізіму Т. [6], Кириленко О. [4], Клименко А. [15], Комарову О. [7], Крисоватого А. [4; 8; 9; 14; 16; 17], Куйбіду В. [10], Мальованого М. [18; 19], Мультську О. [20], Огінську А. [21], Птащенко О. [4; 8; 9; 14; 22; 23] та ін.

Серед окремих дослідників трансформаційних змін можливо зазначити Рубманна М. з його роботою «Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries» [11].

При цьому динамічний розвиток суспільного простору сьогодні дає можливість для поглиблення дослідження окремих елементів наведеної проблематики, що і дозволило актуалізувати представлене дослідження.

Метою роботи є визначення концептуальних основ формування системи пенсійного забезпечення з урахуванням процесів інклюзивності та цифровізації.

Сьогодні пенсійне забезпечення стало однією з найскладніших складових системи соціального захисту населення, що зазнає постійного впливу як внутрішніх соціально-економічних трансформацій, так і глобальних зовнішніх викликів.

Демографічні зміни, старіння населення, нестабільність ринку праці, а також посилення фінансового навантаження на державні бюджети спричиняють потребу у переосмисленні підходів до формування та функціонування пенсійної системи.

Так, спираючись на теоретичний базис дослідження [1–23] надамо визначення сутності поняття «пенсійна система», що надалі представляє собою інституційно та нормативно оформлений механізм соціального захисту осіб у непрацездатному віці, що функціонує на засадах фінансової стійкості, соціальної справедливості та міжпоколінної солідарності, та передбачає багаторівневу модель фінансування (солідарну, накопичувальну, добровільну), а також під впливом трансформаційних змін інтегрує принципи інклюзивності, забезпечуючи рівний доступ до пенсійних прав для всіх соціальних груп і використовує цифрові технології як базовий інструмент управління, персоніфікації, адміністрування та комунікації з громадянами. Представлене визначення акцентує увагу на сучасних трансформаціях соціальної сфери та дозволяє врахувати основні її тенденції щодо інклюзивності та цифровізації.

Також доцільним є наведення в табл. 1 складових сучасної пенсійної системи.

Таблиця 1

Складові сучасної пенсійної системи

Складова	Характеристика
Фінансова складова	визначає джерела формування та принципи розподілу пенсійних ресурсів
Нормативно-правова складова	визначає межі функціонування пенсійної системи та права її учасників
Інституційна складова	сукупність організацій і установ, які реалізують функції пенсійного забезпечення
Технологічна складова (цифровізація)	цифрові технології є невід'ємною частиною пенсійної системи
Соціальна складова (інклюзія)	забезпечує справедливий доступ до пенсійних прав для різних груп населення
Комунікаційно-інформаційна складова	відповідає за прозорість і взаємодію з учасниками системи

Джерело: сформовано з урахуванням джерел [6; 7; 15; 18; 19; 20].

Отже, представлений стислий аналіз складових пенсійної системи засвідчив, що її ефективне функціонування базується на гармонійному поєднанні фінансових, нормативно-правових, інституційних, технологічних, соціальних та інформаційно-комунікаційних елементів. Кожна зі складових виконує власну функцію, але лише у взаємодії між собою вони здатні забезпечити сталу, справедливу та адаптивну модель пенсійного забезпечення, орієнтовану на потреби як нинішніх, так і майбутніх поколінь пенсіонерів.

В умовах цифрової трансформації сьогодення пенсійна система дедалі більше інтегрує інноваційні технології, що дозволяє підвищити рівень прозорості, точності та зручності для громадян. Цифровізація не лише спрощує адміністрування, а й закладає підґрунтя для індивідуалізації підходів до кожного застрахованого учасника системи, що є важливою умовою ефективного управління в умовах зміненої трудової структури, гнучких форм зайнятості та мобільності населення. Також важливо зазначити, що пенсійна система

повинна бути відкритою для всіх категорій населення, зокрема для представників уразливих груп, які традиційно мали обмежений доступ до соціального захисту.

Саме тому сучасна система пенсійного забезпечення повинна відповідати не лише потребам нинішніх пенсіонерів, а й створювати стійкі механізми для майбутніх поколінь. Це вимагає балансу між принципами солідарності та індивідуальної відповідальності, фінансової стійкості та соціальної справедливості, адаптивності

та прозорості. Особливого значення набуває поєднання державного регулювання із приватними інструментами пенсійного накопичення, а також впровадження цифрових технологій як засобу оптимізації управлінських процесів та розширення доступу до пенсійних послуг.

Основні особливості сучасної пенсійної системи полягають у багатокомпонентності, прагненні до фінансової стійкості, пошуку нових моделей солідарності, активному використанні цифрових технологій та орієнтації на принципи соціальної справедливості (табл. 2).

Таблиця 2

Особливості сучасної пенсійної системи

Особливість	Опис
Тривекторна структура	Об'єднує солідарну (розподільчу), накопичувальну (капіталізаційну) та добровільну (приватну) складові. Такий підхід дозволяє розподіляти пенсійні ризики між державою, роботодавцем та застрахованою особою, що в умовах зростаючого демографічного навантаження є критично важливим для довготривалої фінансової збалансованості системи
Старіння населення	Посилює тиск на державні пенсійні фонди. Зростаюча кількість пенсіонерів порівняно з кількістю працюючого населення потребує пошуку нових джерел фінансування, удосконалення моделей розрахунку страхового стажу та переосмислення мінімальних гарантій забезпечення гідного рівня життя у старості
Цифровізація	Вплинула на підходи до адміністрування, обліку, обслуговування пенсіонерів та потенційних отримувачів пенсій. Впровадження електронних реєстрів, онлайн-сервісів, систем ідентифікації та автоматизованих розрахунків підвищує прозорість, зменшує корупційні ризики та забезпечує оперативний доступ до інформації
Інклюзія	Проявляється у персоніфікації пенсійних рахунків, розвитку інструментів добровільного накопичення, стимулювання довгострокового заощадження та впровадженні податкових пільг
Соціальна справедливість	Гарантії гідного життя для всіх, включно з вразливими категоріями населення
Персоніфікація	Орієнтація на індивідуальні внески, стаж, прогноз майбутніх виплат

Джерело: систематизовано автором на основі [1–23].

Таким чином, сучасне пенсійне забезпечення формується на стику соціальної відповідальності, економічної доцільності та технологічного прогресу. Його ефективне функціонування залежить від здатності держави забезпечити баланс між солідарністю та накопиченням, державним контролем і приватною ініціативою, цифровою ефективністю та соціальною справедливістю.

Спираючись на зазначене вище, а також на теоретичну основу дослідження [1–23], доцільним є представлення порівняння сучасної та традиційної пенсійної системи (табл. 3).

Наведена табл. 3 демонструє еволюцію пенсійного забезпечення від централізованої та уніфікованої моделі до гнучкої, багаторівневої системи, яка враховує потреби та можливості кожного

громадянина. Сучасна модель прагне збалансувати соціальні зобов'язання держави з економічною ефективністю, інноваційністю і персоналізованим підходом до кожного учасника.

Отже, сучасна трансформація соціально-економічних процесів висуває нові вимоги до пенсійного забезпечення як ключового елементу системи соціального захисту. Цифровізація та інклюзія стають не лише інструментами модернізації, а й принципово новими чинниками, які впливають на концептуальні засади функціонування пенсійної системи. Саме тому визначення концептуальних основ сучасного пенсійного забезпечення має ґрунтуватися на системному переосмисленні базових принципів, моделей та функці-

Порівняння сучасної та традиційної пенсійних систем

Особливий аспект	Сучасна система пенсійного забезпечення	Традиційна система пенсійного забезпечення
Модель управління	Мультикомпонентна	Солідарна (розподільча)
Фінансування	Комбіноване	За рахунок внесків працюючих та державного бюджету
Принцип нарахування пенсії	Від стажу, заробітку, індивідуального рахунку, внесків і інвестицій	Від стажу та заробітку (за формулою)
Індивідуалізація	Висока	Мінімальна, персоніфікація відсутня
Технології	Повна або часткова цифровізація, автоматизовані системи	Паперове адміністрування, ручна обробка даних
Гнучкість участі	Широка	Обмежена
Підхід до ризиків	Ризики розподіляються між державою, роботодавцем і застрахованою особою	Всі ризики несе держава
Пенсійний вік	Може бути диференційований або гнучкий	Фіксований, однаковий для всіх
Прозорість	Висока	Низька
Інклюзія	Інклюзивна орієнтація	Не враховує потреб вразливих груп
Мотивація до участі	Посилена	Обмежена, слабка прив'язка внесків до майбутньої пенсії

Джерело: авторська систематизація.

ональних механізмів. Саме тому у табл. 4 наведемо основне підґрунтя концептуальних основ сучасного пенсійного забезпечення.

Через змінність суспільного простору сьогодення та трансформаційних змін концептуальні основи пенсійного забезпечення трансформуються у напрямку цифрової відкритості, соціальної інклюзивності, інституційної гнучкості та людиноцентричної логіки управління. Цифровізація і соціальна інклюзія сьогодні є важливими інструментами реалізації таких змін, а також фундаментальними принципами побудови ефективної, справедливої та стійкої пенсійної системи майбутнього.

Спираючись на зазначене вище, на рис. 1 наведемо схематичне відображення концептуальних основ пенсійного забезпечення.

Сучасна концепція базується на принципах технологічної відкритості, доступності для всіх, гнучкості моделей, індивідуалізації підходів та соціальної справедливості. Таке бачення дозволяє не лише підвищити ефективність функціонування системи, а й забезпечити її відповідність викликам часу, потребам громадян та стратегії сталого розвитку суспільства.

Отже, сучасні трансформаційні процеси у сфері пенсійного забезпечення потребують не лише технічної модернізації, а й глибокого концептуального переосмислення. Цифровізація та соціальна інклюзія виступають взаємопов'язаними чинниками, які радикально змінюють підходи до управління пенсійною системою, її цілей, принципів функціонування та ключових інструментів реалізації.

Цифрова трансформація пенсійної системи сьогодні являє собою не лише впровадження електронних сервісів чи автоматизацію адміністративних процедур. Передусім це стосується її модернізації та переходу до нової моделі взаємодії між державою та громадянином, де пріоритетами є прозорість, швидкість, доступність і захищеність даних.

Також цифрова трансформація висуває нові вимоги до інституційної спроможності держави, зокрема в аспектах кібербезпеки, цифрової грамотності населення, інтероперабельності даних і захисту персональної інформації. Особливої уваги вимагає подолання цифрового розриву між різними віковими, соціальними та територіальними групами населення, що є критичним для справедливого доступу до пенсійних послуг.

Таблиця 4

Підґрунтя концептуальних основ сучасного пенсійного забезпечення

Елемент підґрунтя	Коротка характеристика
Людиноцентричність	Формування індивідуального пенсійного треку, прозорість нарахувань, персоніфіковані кабінети користувачів
Технологічна інтеграція	Цифровізація змінює саму логіку функціонування пенсійної системи: від механізмів обліку й розрахунку до способів взаємодії з громадянами. Сучасна концепція пенсійного забезпечення передбачає впровадження: електронних реєстрів і єдиної бази даних застрахованих осіб; автоматизованого розрахунку пенсійного стажу та розміру виплат; мобільного та онлайн-доступу до інформації та сервісів; електронної ідентифікації особи
Інклюзія	Інклюзивність сучасного пенсійного забезпечення полягає у створенні рівних умов доступу до пенсійних прав та послуг для всіх громадян, незалежно від віку, статі, місця проживання, наявності інвалідності чи соціального статусу
Гібридність моделі	Сучасні системи тяжіють до гібридного підходу, де: базовий рівень гарантує мінімальну пенсію для всіх; обов'язковий накопичувальний рівень формує індивідуальний пенсійний капітал; добровільний компонент дозволяє громадянам впливати на рівень майбутніх виплат
Прозорість	В умовах цифровізації громадянин повинен мати: постійний доступ до інформації про свій пенсійний статус; змогу перевірити нарахування, стаж, обсяг внесків; механізми зворотного зв'язку й захисту прав

Джерело: авторське бачення з урахуванням теоретичного базису [1–23].

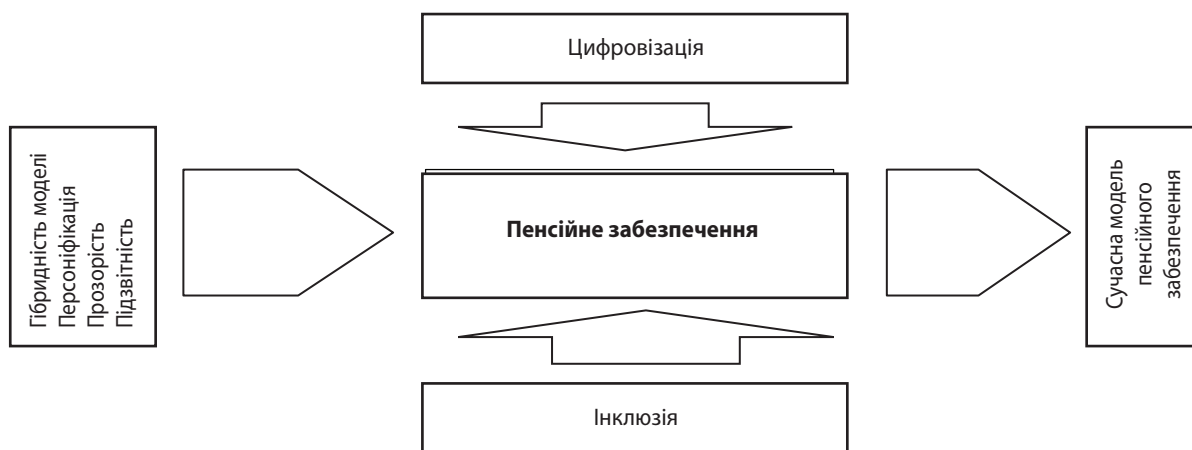

Рис. 1. Схематичне відображення концептуальних основ пенсійного забезпечення

Джерело: авторське бачення.

Соціальна інклюзія, як складова концептуальних засад пенсійної реформи, визначає необхідність врахування потреб найбільш уразливих верств населення, а саме: осіб з інвалідністю, літніх людей, жінок, що мають перерви у трудовій діяльності, внутрішньо переміщених осіб та ін. Інклюзивний підхід передбачає не лише рівний доступ до пенсійних прав, а й адаптацію механізмів надання послуг до індивідуальних потреб громадян, що дозволяє зменшити соціальну нерівність і підвищити ефективність функціонування пенсійної системи загалом.

Саме тому можливо зауважити, що ефективна пенсійна система в майбутньому має будуватися на засадах цілісності, адаптивності, прозорості та соціальної справедливості, що передбачає одночасну реалізацію технологічних інновацій і соціально орієнтованих рішень. Впровадження цифрових технологій повинно здійснюватися не ізольовано, а в контексті ширшої стратегії соціальної інтеграції та захисту прав людини.

Узагальнюючи результати дослідження, можна виділити такі ключові концептуальні орієнтири для подальшого реформування пенсійної систе-

ми: переорієнтація системи на потреби людини, а не виключно на економічні показники; забезпечення технологічної доступності й цифрової інклюзії для всіх категорій населення; посилення ролі електронного урядування у сфері соціального захисту; розвиток соціально-економічної сфери на основі принципів інклюзивності; формування нормативно-правової бази, що підтримує цифрові інновації та гарантує соціальну справедливість.

Таким чином, сучасна пенсійна система має бути адаптованою до цифрових реалій, а також інтегрованою інклюзивною, гнучкою та стійкою до викликів майбутнього. Саме такий підхід повинен забезпечити довіру громадян, соціальну згуртованість і стабільність у довгостроковій перспективі. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Achilova K. The impact of digital technologies of public financial management: efficiency analysis and development prospects. *International Scientific Journal*. 2024. № 3. P. 207–213.
2. Damon J. The socio-economic impact of social security. Geneva: International Social Security Association, 2016. 42 p.
3. Desyatnyuk O., Naumenko M., Lytovchenko I., Beketov O. Impact of digitalization on international financial security in conditions of sustainable development. *Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development*. 2024. № 1. P. 104–114. URL: <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5325/4341>
4. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O. Financial security in the conditions of globalisation: strategies and mechanisms for the protection of national interests. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69. P. 261–268. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z1.pdf>
5. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A., Avedyan L., Akimov O. Functioning of united territorial communities and identifications of main problems of organisational support of local budget management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. No. 2 (43). P. 107–117.
6. Kizyma T. O., Lobodina Z. M., Khamyha Yu. Ya. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2019. Vol. 2 (29). P. 355–363.
7. Komarova O. Functional purpose of social transfers under the conditions of transformation societies. *Social Policy*. 2009. No. 3. P. 75–82.
8. Krysovaty A., Ptashchenko O., Kurtsev O., Arutyunyan O. The concept of inclusive economy as a component of sustainable development // *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*. 2024. № 1. P. 164–172. URL: <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5755/4346>
9. Krysovaty A., Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Digital innovations and their ramifications for financial and state security // *African Journal of Applied Research*. 2024. Vol. 10(1). P. 431–441. DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
10. Kuybida V., Savitska S., Shkoda M. Methodology of development of social investment projects for the economy: legal aspects. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2023. Vol. 11 (4).
11. Rubmann M. Industry 4.0: The future of productivity and growth in manufacturing industries. The Boston Consulting Group, Inc., 2015. URL: https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx
12. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 2 (71). С. 70–80.
13. Десятнюк О., Горват Т. Регулювання фінансової діяльності підприємств в умовах воєнної економіки: поточний стан та прогнози. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2 (75). С. 45–55.
14. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6 (17). С. 28–37. URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
15. Клименко А. Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 2 (12). С. 1–10.
16. Крисоватий А. Воєнні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 1 (74). С. 8–30.
17. Крисоватий А. І., Сохацька О. М., Скавронська І. В. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків : монографія / за ред. А. І. Крисоватого, О. М. Сохацької. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 480 с.
18. Мальований М. Теоретичні основи забезпечення соціального захисту. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5/1(132). С. 174–185.
19. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні : монографія. Умань : СПД Сочінський, 2016. 496 с.
20. Мульська О. Фінансова стійкість домогосподарств і територіальних громад в умовах економічної нестабільності: чутливість до економічного поступу території. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2 (75). С. 155–168.
21. Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. *Економіка та держава*. 2018. № 4 (квітень). С. 131–136.

22. Птащенко О. В. Ризик-орієнтована система фінансового забезпечення в умовах глобалізаційних змін. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 411–416. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-411-416>
23. Птащенко О. В. Ризик-орієнтована система фінансового забезпечення в умовах розвитку інформаційних технологій. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 172–178. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-172-178>

REFERENCES

- Achilova, K. (2024). The impact of digital technologies of public financial management: efficiency analysis and development prospects. *International Scientific Journal*, 3, 207–213.
- Damon, J. (2016). *The socio-economic impact of social security*. Geneva: International Social Security Association.
- Desiatniuk, O., & Horvat, T. (2023). Rehuliuвання фінансової діяльності підприємств в умовах воєнної економіки: поточний стан та прогнози [Regulation of financial activity of enterprises in the conditions of military economy: current state and forecasts]. *Svit finansiv*, 2(75), 45–55.
- Desiatniuk, O., Krysovaty, A., & Ptashchenko, O. (2023). Rozvytok finansovoho instrumentariiu biznesu v umovakh tsyfrovoy inkluzii [Development of financial instruments of business in the conditions of digital inclusion]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, 6(17), 28–37. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
- Desyatnyuk, O., Krysovatty, A., Ptashchenko, O., & Kyrylenko, O. (2024). Financial security in the conditions of globalisation: strategies and mechanisms for the protection of national interests. *Economic Affairs*, 69, 261–268. <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z1.pdf>
- Desyatnyuk, O., Naumenko, M., Lytovchenko, I., & Beketov, O. (2024). Impact of digitalization on international financial security in conditions of sustainable development. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*, (1), 104–114. <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5325/4341>
- Gavkalova, N., Akimova, L., Zilinska, A., Avedyan, L., & Akimov, O. (2022). Functioning of united territorial communities and identifications of main problems of organisational support of local budget management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(43), 107–117.
- Kizyma, T. O., Lobodina, Z. M., & Khamyha, Yu. Ya. (2019). Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(29), 355–363.
- Klymenko, A. L. (2017). Sotsialnyi zakhyst i sotsialne zabezpechennia v umovakh yevrointehratsii Ukrainy: okremi aspekty [Social protection and social security in the context of European integration of Ukraine: specific aspects]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, 2(12), 1–10.
- Komarova, O. (2009). Functional purpose of social transfers under the conditions of transformation societies. *Social Policy*, 3, 75–82.
- Krysovaty, A. (2023). Voienni realii fiskalnoho prostoru publichnykh finansiv Ukrainy [Military realities of the fiscal space of public finances of Ukraine]. *Svit finansiv*, 1(74), 8–30.
- Krysovaty, A. I., Sokhatska, O. M., & Skavronska, I. V. (2018). *Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv* [The fourth industrial revolution: changing directions of international investment flows]. Ternopil: Osadtsa Yu. V.
- Krysovatty, A., Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2024). Digital innovations and their ramifications for financial and state security. *African Journal of Applied Research*, 10(1), 431–441. <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
- Krysovatty, A., Ptashchenko, O., Kurtsev, O., & Arutyunyan, O. (2024). The concept of inclusive economy as a component of sustainable development. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*, (1), 164–172. <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5755/4346>
- Kuybida, V., Savitska, S., & Shkoda, M. (2023). Methodology of development of social investment projects for the economy: legal aspects. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11(4).
- Malovanyi, M. (2012). Teoretychni osnovy zabezpechennia sotsialnoho zakhystu [Theoretical foundations of social protection]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 5/1(132), 174–185.
- Malovanyi, M. I. (2016). *Finansovi aspekty funktsionuvannia systemy sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini* [Financial aspects of the functioning of the social protection system in Ukraine]. Uman: SPD Sochinskyi.
- Mulsk, O. (2023). Finansova stiiikist domohospodarstv i terytorialnykh hromad v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti: chutlyvist do ekonomichnoho postupu terytorii [Financial stability of households and territorial communities in conditions of economic instability: sensitivity to the economic progress of the territory]. *Svit finansiv*, 2(75), 155–168.
- Ohinska, A. Yu. (2018). Sotsialnyi zakhyst naselennia ta finansovyi mekhanizm yoho realizatsii: teoretyko-kontseptualnyi zriz [Social protection of the population and the financial mechanism of its implementation: theoretical and conceptual perspective]. *Ekonomika ta derzhava*, 4(kviten), 131–136.
- Ptashchenko, O. V. (2020). Ryzik-oriiientovana systema finansovoho zabezpechennia v umovakh hlobalizatsiinykh zmin [Risk-oriented financial

support system in the context of globalization changes]. *Biznes Inform*, 12, 411–416. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-411-416>

Ptashchenko, O. V. (2021). Ryzyk-oriientovana systema finansovoho zabezpechennia v umovakh rozvytku informatsiinykh tekhnolohii [Risk-oriented financial support system in the context of information technology development]. *Biznes Inform*, 11, 172–178. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-172-178>

Rubmann, M. (2015). *Industry 4.0: The future of productivity and growth in manufacturing industries*. The Boston Consulting Group, Inc. [https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_](https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx)

[business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx](https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx)

Vozniak, H., & Dmytryk, O. (2022). Finansova stabilnist ta napriamy yii zmitsnennia: keis dlia Ukrainy v umovakh viiny [Financial stability and directions of its strengthening: a case for Ukraine in the context of war]. *Svit finansiv*, 2(71), 70–80.

Науковий керівник – Буяк Л. М.,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та інформатики, Західноукраїнський національний університет (Тернопіль)

УДК 316.774: 32(477

JEL Classification: D83; M31; Z13

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-8-453-461>

МІЖНАРОДНИЙ PR УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

© 2025 БУТЕНКО О. П., ГОРОБИНСЬКА М. В.

УДК 316.774: 32(477

JEL Classification: D83; M31; Z13

Бутенко О. П., Горобинська М. В. Міжнародний PR України у воєнний і повоєнний періоди

Мета статті полягає у дослідженні ролі міжнародного PR як важливої складової інформаційної політики України у воєнний та повоєнний періоди. У роботі проведено аналіз сучасного іміджу України на світовій арені в умовах збройного конфлікту та глобальної інформаційної конкуренції. Здійснено огляд ключових комунікаційних інструментів, що використовувалися для мобілізації міжнародної підтримки, протидії дезінформації та консолідації світової спільноти. Встановлено, що міжнародний PR охоплює як офіційні державні кампанії, так і активність громадянського суспільства, культурної дипломатії, а також ініціативи української діаспори, що підвищує багатоканальність та емоційний резонанс наративу. Проведено аналіз динаміки згадок про Україну у провідних іноземних медіа за період 2021–2024 років, що підтвердив ефективність стратегічних PR-кампаній у формуванні довіри та підтримки. На основі соціологічних досліджень і контент-аналізу тональності повідомлень у міжнародних ЗМІ та соцмережах розкрито характер змін у сприйнятті України глобальною аудиторією. Визначено, що у воєнний період PR-активності сприяли формуванню образу України як жертви-героя, що бореться за демократичні цінності, а в повоєнний період акцент зміщується на відновлення, інновації, партнерство та репутаційне зміцнення. Зроблено висновок, що міжнародний PR є динамічним процесом, який потребує постійного оновлення стратегій, адаптації до змін у глобальному інформаційному полі та балансування між емоційним і фактологічним наповненням повідомлень. Пропонуються напрямки подальших досліджень, пов'язані з удосконаленням моделей взаємодії із різними міжнародними аудиторіями, оптимізацією цифрових комунікацій і розвитком культурної дипломатії як інструменту післявоєнного відновлення іміджу України. Дослідження має практичне значення для розробки ефективних комунікаційних стратегій, що сприятимуть зміцненню міжнародної підтримки та підвищенню статусу України на світовій арені в нових геополітичних умовах.

Ключові слова: міжнародний PR, інформаційна політика України, імідж держави, воєнний період, повоєнний період, комунікаційні стратегії, публічна дипломатія.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 18.

Бутенко Олена Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: olena.butenko@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2151-8410>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/X-9544-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/list/form/overview.uri?origin=&zzone=TopNavBar>

Горобинська Маріанна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: gorobinskayam@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4296-8234>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/X-9544-2018>